

“Hisoblash usullari” fanini o‘qitishda mustaqil ta’limni tashkil etish orqali xalqaro tajribalardan foydalanish texnologiyalari

Toshboyev Sayfiddin Muhammadinovich, Namangan davlat universiteti, Raqamli ta’lim texnologiyalari kafedrasida katta o‘qituvchisi, afsona77@list.ru.

Annotatsiya: Ushbu maqolada mustaqil ta’limning ahamiyati, xususan “Hisoblash usullari” fanini o‘qitishda uning roli ko‘rib chiqilgan. Mustaqil ta’lim, talabalar uchun shaxsiy rivojlanish, fikrlash va o‘z-o‘zini boshqarish kabi ko‘nikmalarni rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Ushbu maqolada, talabalarni mustaqil o‘rganishga rag‘batlantirish va ularning tadqiqot ko‘nikmalarini shakllantirish jarayonidagi zamonaviy texnologiyalar va xalqaro tajribalarni tahlil qilinadi.

Kalit so‘zlar: Mustaqil ta’lim, hisoblash usullari, talaba rivojlanishi, o‘z-o‘zini boshqarish, zamonaviy texnologiyalar, motivatsiya, xalqaro tajribalar, ta’lim sifati, o‘rganish jarayoni.

Аннотация: В данной статье рассматривается значение самостоятельного обучения, в частности его роль в преподавании предмета “Методы вычислений”. Самостоятельное обучение важно для студентов в развитии таких навыков, как личностное развитие, мышление и самоконтроль. В статье анализируются современные технологии и международный опыт в процессе мотивации студентов к самостоятельному обучению и формированию у них исследовательских навыков.

Ключевые слова: Самостоятельное обучение, вычислительные методы, развитие учащихся, самоконтроль, современные технологии, мотивация, международный опыт, качество образования, процесс обучения.

Annotation: This article examines the importance of Independent Education, in particular its role in teaching the science of “Computational methods”. Independent education is important for students in developing skills such as personal development, thinking, and self-management. The article analyzes modern technologies and international experiences in the process of encouraging students to learn independently and forming their research skills.

Keywords: Independent education, methods of calculation, student development, self-management, modern technologies, motivation, international experiences, quality of education, learning process.

Kirish

Zamonaviy ta’limning hozirgi kundagi talablari, talabalarni mustaqil o‘rganishga jalb qilish va ularni amaliyotga tatbiq etish uchun yangicha yondashuvlarni talab etadi. Ushbu maqolada “Hisoblash usullari” fanini o‘qitishda mustaqil ta’limni tashkil etishda xalqaro tajribalar va zamonaviy texnologiyalarni qo‘llash imkoniyatlari ko‘rib chiqiladi.

Hozirgi kunda ta’lim tizimi shiddat bilan rivojlanmoqda va yangi talablarni o‘rganishni undamoqda. Bu jarayonning ajralmas qismi sifatida mustaqil ta’limni o‘rni muhim hisoblanadi. Mustaqil ta’lim, talabalarni o‘z bilim va ko‘nikmalarini o‘zlashtirishda, shuningdek, o‘z-o‘zini boshqarish va masalalarini hal qilishda muhim hisoblanadi. Aynan “Hisoblash usullari” fani, talabalarni fikrlash va

mantiqiy masalalarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi.

Hisoblash usullari (hisoblash matematikasi) amaliy masalalarning modellari bo'lmish matematik masalalarni taqribiy yechish uchun taqribiy (sonli) usullar yaratish bilan shug'ullanadi.

Matematik masalani yechishda turli xil usullar ishlatilishi mumkin. Agar mumkin bo'lsa aniq usullar, mumkin bo'lmasa taqribiy usullardan foydalaniladi. Hisoblash usullari (Sonli usullar) masala yechishning eng kuchli vositalaridan biri hisoblanadi. Sodda hisoblash usullaridan biz ko'p foydalanamiz. Masalan, sutkalik ob-havo bashorati bir necha soatda hisoblanishi kerak, kosmik kema traektoriyasi bir necha minutda hisoblanishi kerak va hokazo. Zamonaviy hisoblash usullari va EHMlar bunday imkoniyatlarga ega. Hisoblash usullari masalani yechish uchun algoritm beradi. Algoritm asosida kompyuter uchun dastur tuziladi. Bu fan, talabalar uchun real hayotdagi muammolarni hal qilishda zarur bo'lgan ko'nikmalarni shakllantiradi. Mustaqil ta'lim esa, ularga o'z qiziqishlari va ehtiyojlariga mos keladigan mavzularda o'rganish imkoniyatini beradi, bu esa o'z navbatida motivatsiyani oshiradi.

Xalqaro tajribalar, masalan, PISA tadqiqotlari va Finlandiya ta'lim tizimi, mustaqil ta'limni tashkil etish jarayonida innovatsion yondashuvlar hamda texnologiyalardan foydalanish zarurligini ko'rsatadi. Bunday tajribalar, talabalarning mustaqil fikrlash hamda masalalarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega hisoblanadi.

Oliy ta'lim muassasalarida mustaqil o'rganish jarayoni talabalar uchun muhim ahamiyatga ega. Bugungi kunda, talabalarning bilimlarini baholash va rivojlantirish uchun an'anaviy yondashuvlar yetarli emas.

Shu boisdan, "Hisoblash usullari" fanini o'qitishda mustaqil ta'limni tashkil etish jarayonida xalqaro tajribalar va zamonaviy texnologiyalarni qo'llash, ta'lim sifatini oshirish va talabalarni kelajakdagi muvaffaqiyatlariga tayyorlashda muhim rol o'ynaydi.

O'z-o'zini boshqarish qobiliyatini rivojlantirish-mustaqil ta'lim jarayoni talabalarga o'z vaqtlarini tejashga, vazifalarini o'z vaqtida bajarishga imkonini beradi. Bu, talabalarning o'z-o'zini boshqarish ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. O'z-o'zini boshqarish qobiliyati kelajakda professional hayotda muvaffaqiyat qozonish uchun zarur hisoblanadi.

Shaxsiy rivojlanish- mustaqil ta'lim talabalarga o'z qiziqishlari va ehtiyojlariga mos ravishda o'rganish imkoniyatini beradi. Bu jarayon, talabalarning shaxsiy rivojlanishiga hissa qo'shadi, ularning o'z-o'zini anglashlariga va o'z qobiliyatlarini kashf etishlariga yordam beradi. Talabalar o'z maqsadlariga erishish uchun zarur bo'lgan ko'nikmalarni o'zlashtiradilar.

Fikrlashni rivojlantirish-mustaqil ta'lim jarayonida talabalar o'z bilimlarini mustaqil ravishda tahlil qilishni o'rganadilar. Bu, ularning fikrlash qobiliyatlarini rivojlantiradi, shuningdek, masalalarni hal qilishda ijodiy yondashuvni o'z ichiga oladi. Talabalar, o'zlariga berilgan vazifalarni bajarishda tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini qo'llashga majbur bo'ladilar.

Motivatsiyani oshirish-mustaqil ta'lim talabalarga o'z ta'lim jarayonlariga ko'proq motivatsiya va qiziqish bilan yondashish imkonini beradi. Talabalar o'z qiziqishlariga mos ravishda mavzuni tanlashi va o'rganishi, ularni yanada faol va qiziqarli bo'lishga undaydi. Bu esa talabalarning ta'limga bo'lgan qiziqishini yanada oshiradi.

Xalqaro tajribalar

1. PISA metodologiyasi- PISA (Program for International Student Assessment) dasturi, talabalarning haqiqiy hayotdagi vaziyatlarni hal qilish ko'nikmalarini baholashga qaratilgan. "Hisoblash usullari" fanida PISA metodologiyasidan foydalanish, talabalarni amaliy vazifalar orqali baholash va ularga mustaqil o'rganishga undash uchun zarur hisoblanadi. PISA orqali olingan natijalar, ta'lim tizimlarining samaradorligini tahlil qilishda foydalaniladi.

2. Finlandiya ta'lim tizimi-Finlandiya ta'lim tizimi mustaqil ta'limga katta e'tibor qaratadi. O'qituvchilar talabalarga o'z qiziqishlariga mos keladigan mavzularni tanlash imkoniyatini beradi. Bu yondashuv, talabalarni "Hisoblash usullari" fanini o'rganishda mustaqil fikrlashga va tadqiqotlar o'tkazishga undaydi. O'qituvchilar, talabalar bilan birga masalani yechish jarayonida hamkorlik qilishadi, bu esa mustaqil ta'limni yanada samarali qiladi.

3. Singapur ta'lim modeli-Singapur ta'lim modeli, talabalarni fikrlashga va muammolarni hal qilishga o'rgatish uchun innovatsion yondashuvlardan foydalanadi. "Hisoblash usullari" fanida, talabalarga murakkab masalalarni hal qilish uchun interaktiv texnologiyalar va onlayn platformalar qo'llanilishi mumkin. Bu, talabalarni bir-biridan o'rganishga va mustaqil fikrlashga undaydi.

Texnologiyalar va yondashuvlar

Onlayn ta'lim platformalari-onlayn ta'lim platformalari, talabalar uchun mustaqil o'qish imkoniyatini taqdim etadi. Wolfram alfa, Gauss kalkulyator kabi platformalar "Hisoblash usullari" faniga oid darslar va resurslarni taqdim etadi. Bu platformalarda talabalar o'z qiziqishlari va ehtiyojlariga mos ravishda misol va masalalarni ishlashni o'rganishlari mumkin. Ushbu platformalarda interaktiv darslar, misollar va testlar mavjud bo'lib, talabalarni mustaqil o'rganishga rag'batlantiradi.

Xulosa

Ushbu maqolada "Hisoblash usullari" fanini o'qitishda mustaqil ta'limning ahamiyati va xalqaro tajribalardan foydalanish imkoniyatlari batafsil ko'rib chiqildi. Maqolada keltirilgan xalqaro tajribalar, masalan, PISA tadqiqotlari va Finlandiya ta'lim tizimi, mustaqil ta'limni tashkil etishda innovatsion yondashuvlar va zamonaviy texnologiyalarni qo'llash zarurligini ko'rsatadi. Ushbu tajribalar, talabalarning mustaqil fikrlash va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega.

Umuman olganda, mustaqil ta'limni tashkil etish jarayoni, ta'lim sifatini oshirish va talabalarni kelajakdagi muvaffaqiyatlariga tayyorlashda muhim vosita hisoblanadi. "Hisoblash usullari" fanini o'qitishda mustaqil ta'limni rivojlantirish, talabalarni hozirgi bozor iqtisodiyoti davrida bozor talablariga mos ravishda tayyorlashga xizmat qiladi va ularning shaxsiy hayotlarida muvaffaqiyatga

erishishlariga yordam beradi. Shunday qilib, mustaqil ta'lim, ta'lim tizimining muhim komponenti sifatida, kelajak avlodlarning sifatli ta'lim olishlariga kafolat beradi.

Amaliy tavsiyalar

“Hisoblash usullari” fanini o‘qitishda mustaqil ta’limni samarali tashkil etish uchun quyidagi amaliy tavsiyalarni aytishimiz mumkin:

Interaktiv platformalardan foydalanish-o‘quv jarayonini interaktiv platformalar orqali amalga oshiring. Masalan, onlayn testlar, simulyatsiyalar va interaktiv grafiklar yordamida talabalar o‘z bilimlarini mustaqil ravishda baholash imkoniyatiga ega bo‘lishadi.

Resurslar va materiallarni taqdim etish-talabalarga o‘z-o‘zini o‘rganish uchun zarur bo‘lgan resurslar, masalan, maqolalar, videolar, darsliklar va onlayn kurslar ro‘yxatini taqdim eting.

Fikrlar almashuvi va diskussiyalar-talabalarni fikr almashish va muammolarni jamoaviy ravishda hal qilish uchun seminarlar yoki diskussiyalar o‘tkazishga rag‘batlantiring.

O‘z-o‘zini rag‘batlantirish mexanizmlari-talabalarni o‘z-o‘zini rag‘batlantirishga undovchi mexanizmlarni joriy eting. Bu, sertifikatlar, mukofotlar yoki o‘zlashtirilgan bilimlar uchun ballar berishni o‘z ichiga olishi mumkin.

O‘qituvchilarni tayyorlash-o‘qituvchilarni zamonaviy pedagogik yondashuvlar va mustaqil ta’lim metodlari bo‘yicha muntazam ravishda tayyorlash va o‘qitish.

Ushbu tavsiyalar “Hisoblash usullari” fanini o‘qitishda mustaqil ta’limni yanada samarali tashkil etishga yordam beradi va talabalarni o‘qish jarayonida faol ishtirok etishga undaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Bobomurodova Latofat Elmurodovna, B. L. E. (2024). TALABALAR MUSTAQIL TA’LIMINI SHAKLLANTIRISHNING MUHIM PEDAGOGIK OMILLARI. Farg’ona davlat universiteti, (6), 203. Retrieved from <https://journal.fdu.uz/index.php/sjfsu/article/view/3230>
2. Khasanova, G. K. (2022). THE NEED FOR TECHNOLOGY IN THE DESIGN OF THE PEDAGOGICAL PROCESS. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 2(Special Issue 20), 95-100.
3. Radjiev A.B.va boshqalar. O‘quvchilar savodxonligini baholash bo‘yicha xalqaro tadqiqotlar dasturi. Qo‘llanma. Toshkent – 2019 62 bet.
4. Matkarimov M.A. “PISA” xalqaro o‘quvchilarining savodxonligini baholash tadqiqotining rivojlanish bosqichlari, maqsad va vazifalari.”Zamonaviy ta’lim” jurnali.